Vol 5 Issue 9 March 2016 ISSN No :2231-5063

International Multidisciplinary Research Journal

Golden Research Thoughts

Chief Editor
Dr.Tukaram Narayan Shinde

Publisher
Mrs.Laxmi Ashok Yakkaldevi

Associate Editor
Dr.Rajani Dalvi

Honorary
Mr.Ashok Yakkaldevi

Welcome to GRT

RNI MAHMUL/2011/38595 **ISSN No.2231-5063**

Golden Research Thoughts Journal is a multidisciplinary research journal, published monthly in English, Hindi & Marathi Language. All research papers submitted to the journal will be double - blind peer reviewed referred by members of the editorial board.Readers will include investigator in universities, research institutes government and industry with research interest in the general subjects.

Regional Editor

Dr. T. Manichander

International Advisory Board

Kamani Perera
Regional Center For Strategic Studies, Sri Lanka

Janaki Sinnasamy
Librarian, University of Malaya

Romona Mihaila
Spiru Haret University, Romania

Delia Serbescu
Spiru Haret University, Bucharest, Romania

Anurag Misra
DBS College, Kanpur

Titus PopPhD, Partium Christian University, Oradea,Romania

Mohammad Hailat
Dept. of Mathematical Sciences, University of South Carolina Aiken

Abdullah Sabbagh
Engineering Studies, Sydney

Ecaterina Patrascu
Spiru Haret University, Bucharest

Loredana Bosca
Spiru Haret University, Romania

Fabricio Moraes de Almeida
Federal University of Rondonia, Brazil

George - Calin SERITAN
Faculty of Philosophy and Socio-Political Sciences Al. I. Cuza University, Iasi

Hasan Baktir
English Language and Literature Department, Kayseri

Ghayoor Abbas Chotana
Dept of Chemistry, Lahore University of Management Sciences[PK]

Anna Maria Constantinovici
AL. I. Cuza University, Romania

Ilie Pintea,
Spiru Haret University, Romania

Xiaohua Yang
PhD, USA

......More

Editorial Board

Pratap Vyamktrao Naikwade
ASP College Devrukh,Ratnagiri,MS India

R. R. Patil
Head Geology Department Solapur University,Solapur

Rama Bhosale
Prin. and Jt. Director Higher Education, Panvel

Salve R. N.
Department of Sociology, Shivaji University,Kolhapur

Govind P. Shinde
Bharati Vidyapeeth School of Distance Education Center, Navi Mumbai

Chakane Sanjay Dnyaneshwar
Arts, Science & Commerce College, Indapur, Pune

Awadhesh Kumar Shirotriya
Secretary,Play India Play,Meerut(U.P.)

Iresh Swami
Ex - VC. Solapur University, Solapur

N.S. Dhaygude
Ex. Prin. Dayanand College, Solapur

Narendra Kadu
Jt. Director Higher Education, Pune

K. M. Bhandarkar
Praful Patel College of Education, Gondia

Sonal Singh
Vikram University, Ujjain

G. P. Patankar
S. D. M. Degree College, Honavar, Karnataka

Maj. S. Bakhtiar Choudhary
Director,Hyderabad AP India.

S.Parvathi Devi
Ph.D.-University of Allahabad

Sonal Singh,
Vikram University, Ujjain

Rajendra Shendge
Director, B.C.U.D. Solapur University, Solapur

R. R. Yalikar
Director Managment Institute, Solapur

Umesh Rajderkar
Head Humanities & Social Science YCMOU,Nashik

S. R. Pandya
Head Education Dept. Mumbai University, Mumbai

Alka Darshan Shrivastava
Shaskiya Snatkottar Mahavidyalaya, Dhar

Rahul Shriram Sudke
Devi Ahilya Vishwavidyalaya, Indore

S.KANNAN
Annamalai University,TN

Satish Kumar Kalhotra
Maulana Azad National Urdu University

Address:-Ashok Yakkaldevi 258/34, Raviwar Peth, Solapur - 413 005 Maharashtra, India
Cell : 9595 359 435, Ph No: 02172372010 Email: ayisrj@yahoo.in Website: www.aygrt.isrj.org

Golden Research Thoughts
International Recognition Multidisciplinary Research Journal

ISSN: 2231-5063 Impact Factor : 3.4052(UIF) Volume - 5 | Issue - 9 | March - 2016

महिलांचा राजकीय सहभाग

प्रा. डॉ. सुजाता सुधीर गायकवाड
विद्यावर्धिनी महाविद्यालय, धुळे.

प्रस्तावना

प्रत्येक वर्षी महिलादिनी म्हणजेच आठ मार्चला महिलांच्या अधिकारांचा, हक्कांचा लेखाजोखा मांडला जातो. महिला अजुनही प्रत्येक क्षेत्रात कशा मागासलेल्या आहेत, अजून त्यांची प्रगती किती कुंठीत आहे, हे तपासून पहाण्याचा प्रयत्न केला जातो.

प्रत्येक वर्षी आंतरराष्ट्रीय महिला दिनिमित्त इंटरपार्लमेंटरी युनियनचा अहवाल प्रसिद्ध होतो. त्यातून भारताच्या संसद किंवा विधानसभा येथे महिला लोकप्रतिनिधींची कमी संख्या नजरेस येते. 2015 मध्ये आलेल्या आयपीयूच्या अहवालात भारताचा 103 वा क्रमांक आहे. या यादीत रवांडा, बोलाविया, अंडोरा, क्युबा, इक्वेडोर आणि दक्षिण अफ्रिका यासारखे देश पहिल्या 10 क्रमांकावर आहेत.

2014 मधये आयपीयूने 189 देशातील संसद महिलांच्या संख्येच्या आधारावर जी यादी बनविली होती ह्यात देशाचा क्रमांक 111 वा होता. तेव्हांही आणि आजही सिरिया, नायजेरिया, बांगला देश, नेपाळ आणि पाकिस्तान यांच्याशिवाय चीन आणि सिल्टा लियोनसारखे देश आपल्यापेक्षा आघाडीवर होते.

आयपीयू अहवालानुसार संसदेत प्रत्येक 10 प्रतिनिधींच्या मागे एक महिला सदस्या आहे, आता त्यांच्या संख्येमध्ये वाढ झाली आहे. तरीही भारतात सध्या 543 सदस्य असलेल्या लोकसभेत महिला सदस्यांची संख्या 65 इतकी मर्यादितच आहे. राज्यसभेतही 243 ससंद सदस्यांमध्ये केवळ 31 महिला आहेत. 1952 मध्ये 20 महिलांनी निवडणूकीमध्ये विजय मिळविला होता. 2014 मध्ये लोकसभेच्या महिलांच्या टक्केवारीत 12 टक्क्यांचा आकडा पार केला. अशाप्रकारे 62 वर्षाच्या प्रवासात संसदेतील महिलांची संख्या 20 वरून फक्त 65 वर गेलेली आहे.

अर्थात लोकसभेचे हे चित्र पाहायला मिळत नाही. राज्यांमधील विधानसभेच्या निवडणुकीमध्ये काळी वेळा एकही महिला जिंकून आल्याची परिस्थिती नसते. केरळ, उत्तराखंड, नागालँड आणि मेघालय ही राज्ये महिला सक्षमीकरणाच्या दृष्टीने अग्रेसर अशी समजली जातात. मात्र तिथल्या विधानसभेमधील महिला प्रतिनिधींची संख्या मात्र कमी असल्याचे चित्र आहे. नागालँडमध्ये तर याबाबतीत आदर्शच ठेवला आहे. कारण ह्या राज्याच्या एकूण 60 सदस्य असलेल्या विधानसभेमध्ये गेल्या 50 वर्षात एकही महिला सदस्य विधानसभेवर पोहचू शकलेली नाही.

अरुणाचल प्रदेश, मणिपूर आणि मेघालय या राज्यामधील विधानसभा निवडणूकीमध्ये महिला उमेदवारांची संख्या 25 हून अधिक होऊ शकलेली नाही. निवडणूकीमध्ये मिळणाऱ्या यशाचा विचार करता 2013 मध्ये मेघालय राज्याच्या विधानसभेच्या निवडणूकीमध्ये विक्रम स्थापन केला होता. या वेळी झालेल्या मेघालय विधानसभेच्या निवडणूकीमध्ये एकूण 4 महिला निवडणूक जिंकून विधानसभेवर निवडून आल्या होत्या. हिमाचल प्रदेश व उत्तराखंड या दोन्ही विधानसभांमध्ये केवळ एकदाच महिलांचे नेतृत्व अनुक्रमे 9 टक्के आणि 8 टक्के इतके होते. पुरुषांच्या तुलनेमध्ये केरळ राज्यात महिला सदस्यांची संख्या अधिक आहे. त्याठिकाणी महिलांची उपस्थिती 1996 चा अपवाद वगळता 6 टक्क्यापर्यंत असल्याची नोंद झालेली आहे. महिलांची संख्या जर लोकसंख्येच्या निम्मे आहे असे जर गृहीत धरले तर ही आकडेवारी धक्कादायक व निराशाजनक म्हटली पाहिजे. विशेषतः अलिकडच्या काळात महिलांमधील मतदान करण्याचे प्रमाण वाढल्यामुळे मतदान करणाऱ्या महिलांची टक्केवारी नक्कीच वाढलेली आहे असे असतांनाही महिलांचा राजकीय सहभाग हा नगण्यच आहे. यामागील महत्त्वाचे कारण म्हणजे कोणत्याही राजकीय पक्ष हा महिलांना उमेदवारी देण्यासाठी उत्सुक नसतो.

आयपीयूच्या अग्रक्रम यादीत रवांडा या देशाचा क्रमांक पहिला आहे. सप्टेंबर 2013 मध्ये झालेल्या निवडणूकीचा आढावा घेतल्यास 63.8 टक्के महिला जिंकून आल्या होत्या. अर्थात संपूर्ण राज्यात पत्नियांदाच महिला संसद सदस्यांची संख्या ही 60 टक्क्याच्या पुढे गेली होती. ह्यानंतर 9 स्थानांवर अंडोरा, क्युबा, स्वीडन, दक्षिण अफ्रिका, सेरोल्स, सेनेगल, फिनलँड, इक्वेडोर आणि बेल्जियम यासारखे देश आहेत. या यादीमध्ये कॅनडा 54 व्या क्रमांकावर आणि अमेरिका 72 व्या क्रमांकावर आहे. पण दक्षिण आशियातील शेजारील देशांची परिस्थिती भारतापेक्षा चांगली आहे. श्रीलंकेच्या 225 सदस्यसंख्या असलेल्या संसदेमध्ये महिलांची संख्या 13 इतकी आहे.

नेपाळमध्ये राष्ट्रपती किंवा पंतप्रधान पदावर महिला पोहचू शकलेली नाही. परंतु संसदेमध्ये मात्र 30 टक्के महिला आहेत. नेपाळच्या संसदेमध्ये प्रत्येक तीन संसद सदस्यांमागे एक महिला असे प्रमाण आहे. चीनमध्ये 22 टक्के संसद सदस्य महिला आहेत. या क्रमयादीमध्ये चीन 53 व्या क्रमांकावर आहे. कारण त्याच्या कनिष्ठ सभागृहामध्ये 24 ट्क्के महिला आहेत. महिला अधिकार आणि महिला समानता याविषयी विचार केला असता बांगलादेश आणि पाकिस्तान यांची स्थिती फारशी चांगली नाही असे मानले जाते. पण संसदेमध्ये महिलांच्या प्रतिनिधीत्वामध्ये वाढ होत आहे आणि दोन्ही देश याबाबत भारतापेक्षा आघाडीवर आहे. पाकिस्तानामध्ये वरिष्ठ सभागृहामध्ये 17 ट्क्के आणि कनिष्ठ सभागृहामध्ये 21 टक्के महिलांचे प्रमाण आहे.

महिला सदस्यांची एकूण संख्या 84 इतकी आहे आणि आयपीयूच्या यादीमध्ये पाकिस्तानचे स्थान 64 क्रमांकावर आहे. बांगलादेशात 20 टक्के महिला संसद आहेत. बांगला देशात अनेक वर्षे दोन महिला राण्यांचे राज्य असूनही महिलांची संख्या दखल घेण्याजोगी नव्हती. मात्र ही संख्या देखील भारतापेक्षा 12 ट्क्क्याने अधिक आहे.

जगभरातील या महिलांच्या परिस्थितीचा विचार करता महिलांचा राजकीय सहभाग हा विषय गंभीर व चिंताजनक नसला तरी समाधानकारक नक्कीच नाही. महिला आरक्षण बिलाची अंमलबजावणी झाल्यावरच या परिस्थितीमध्ये सुधारणा होण्याची शक्यता नाकारता येत नाही.

लोकसभा आणि राज्यातील विधानसभा यांच्यामध्ये महिलांना 33 टक्के आरक्षण देण्यासाठी सर्वपक्षांची वर्षानुवर्षे तयारी आहे. यावर चर्चा होते. परंतु प्रत्येक चर्चेला कायदा पास करण्याची वेळ येते तेंव्हा सर्वच पक्ष पळवाटा शोधत असतात. अर्धवट तर्काच्या आधारे महिला आरक्षण कायदा करण्यास विरोध केला जातो

एच. डी. देवेगौडा हे पंतप्रधान असलेल्या अल्पकालीन सरकारमध्ये 1996 साली पहिल्यांदाच महिला बील संसदेमध्ये मांडले गेले होते. 1997 मध्ये लोकसभा विसर्जीत केली गेली आणि हा कायदा होण्याचे चिन्ह संपुष्टात आणले गेले. पुढे अनेकवेळा हे बील संसदेसमोर मांडण्यात आले परंतु त्याही वेळी हीच पुनरावृत्ती पहावयास मिळाली. 1998 मध्ये अटलबिहारी वाजपेयी यांच्या कार्यकाळात हे बील सादर केले आणि एप्रिल 1999 मध्ये लोकसभा विसर्जीत झाली. त्यामुळे ह्या बीलावर त्यावेळी साधी चर्चासुद्धा संसदेमध्ये झाली नाही. 2004 मध्ये पुन्हा वाजपेयी सरकारच्या काळात हे बील सादर केले गेले त्या वेळीही हे प्रयत्न वरवरचे असल्याचे दिसून येते.

मोदी सरकार सत्तेवर आल्यानंतर देखील 27 केंद्रीय मंत्र्यांच्या पहिल्या मंत्रीमंडळामध्ये केवळ 6 महिलांची वर्णी लागली आहे. महिलांच्या या सरकारकडून खूप अपेक्षा आहेत. मोदी सरकार महिलांचा हा राजकीय सहभाग वाढविण्यास सकारात्मक प्रयत्न करेल असा आशावाद करायला हरकत नाही.

संदर्भ

1) इंद्रजित भालेराव, महाराष्ट्राचे शिल्पकार ताराबाई शिंदे, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, 2008.
2) चांगदेव भवानराव खैरमोडे, डॉ. आंबेडकर आणि हिंदू कोड बिल, सुगावा प्रकाशन, पुणे, 2002.
3)प्रा. सुनिता बोर्डे, प्रा. संतोष खडसे, ऐतिहासिक परिप्रेक्ष्यातील स्त्रिया, शुभम पब्लिकेशन्स, पुणे, 2010.
4)नीलिमा तपस्वी, रणरागिणींचा देष, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, 2011.
5)डॉ. श्रीपाल सबनीस (संपा.) महाराष्ट्राच्या इतिहासातील स्त्रियांचे योगदान, विद्यावर्धिनी महाविद्यालय, धुळे, 2007.
6)मंगल खिवसरा, स्त्रीमुक्ती चळवळ आणि वृत्तपत्रांचा सहभाग, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.
7)शरद कुलकर्णी, सबलीकरण, सुगावा प्रकाशन, पुणे, 2010.
8)डॉ. मंगला वरखेडे (संपा.) स्त्रीवादी समीक्षा : संकल्पना व उपाययोजना, का. स. वाणी मराठी प्रगत अध्ययन संस्था, धुळे, 1999.
9)प्रतिभा गोपुजकर, कर्तृत्व शालिनी, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, 2007.
10)डॉ. सदाशिव सरकटे, स्त्रीवादी भूमिका व काव्य, स्त्रीकोष, कैलाश पब्लिकेशन्स, औरंगाबाद, 2012.

प्रा. डॉ. सुजाता सुधीर गायकवाड
विद्यावर्धिनी महाविद्यालय, धुळे.

Publish Research Article
International Level Multidisciplinary Research Journal
For All Subjects

Dear Sir/Mam,

We invite unpublished Research Paper,Summary of Research Project,Theses,Books and Book Review for publication,you will be pleased to know that our journals are

Associated and Indexed,India

- ✶ International Scientific Journal Consortium
- ✶ OPEN J-GATE

Associated and Indexed,USA

- EBSCO
- Index Copernicus
- Publication Index
- Academic Journal Database
- Contemporary Research Index
- Academic Paper Databse
- Digital Journals Database
- Current Index to Scholarly Journals
- Elite Scientific Journal Archive
- Directory Of Academic Resources
- Scholar Journal Index
- Recent Science Index
- Scientific Resources Database
- Directory Of Research Journal Indexing

Golden Research Thoughts
258/34 Raviwar Peth Solapur-413005,Maharashtra
Contact-9595359435
E-Mail-ayisrj@yahoo.in/ayisrj2011@gmail.com
Website : www.aygrt.isrj.org